

ŚRODKI TRANSPORTU WODNEGO I URZĄDZENIA PŁYWAJĄCE	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-82 3741-06
	Okrętowe chłodnice powietrza Ogólne wymagania i badania	
	Grupa katalogowa 0547	

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są wymagania i badania dotyczące chłodnic powietrza stosowanych w instalacjach chłodniczych na statkach morskich.

1.2. Nazwy i określenia dotyczące wykonawstwa chłodnic

1.2.1. chłodnica stalowa („stal-stal“) — chłodnica zbudowana z rur stalowych z lamelami stalowymi.

1.2.2. chłodnica z metali kolorowych („miedź-aluminium“ lub „miedź-miedź“) — chłodnica zbudowana z rur miedzianych z lamelami aluminiowymi lub miedzianymi.

1.2.3. zespół lamelowy — zestaw segmentów lamelowych ujętych w ramę wykonaną z kształtowników.

2. WYMAGANIA

2.1. Ogólne warunki pracy. Chłodnica powinna być przystosowana do pracy w następujących warunkach:

a) odporność korozyjna do pracy we wszystkich klimatach morskich na otwartym powietrzu; oznaczenie wykonania MU/1 wg PN-68/H-04650,

b) minimalna temperatura otoczenia $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$,

c) maksymalne ciśnienie robocze 2,8 MPa,

d) wilgotność powietrza do 100 %; w temperaturach powyżej $0\text{ }^{\circ}\text{C}$, powierzchnia pokryta wodą w temperaturach poniżej $0\text{ }^{\circ}\text{C}$, praca z powierzchnią pokrytą szronem lub lodem,

e) kołysania do $22,5^{\circ}$ o okresie od 5 do 12 s,

f) drgania sinusoidalne o częstotliwości od 6 do 60 Hz przy amplitudzie o efektywnej prędkości drgań $V_{ef} = 16\text{ mm/s}$,

g) długotrwałe wahania napięcia i częstotliwości $U_{n-10} \pm 5\%$, $f_n \pm 5\text{ Hz}$.

2.2. Wielkości określające charakterystykę cieplno-przepływową — wg tabl. 1.

Tablica 1

Lp.	Czynniki robocze	Wielkości	Jednostka miary	Wytyczne dotyczące pomiaru
1	2	3	4	5
1	Czynniki chłodnicze: R12, R22, R502, NH ₃	wydajność cieplna	W	obliczenie na podstawie pomiaru masowego natężenia przepływu, temperatur i ciśnień,
		masowe natężenie przepływu	kg/s	pomiar objętościowego natężenia przepływu i określenie gęstości
		opory przepływu	kPa	różnica ciśnień na dolocie i odlocie chłodnicy
		temperatura	$^{\circ}\text{C}$	pomiar na dolocie i odlocie chłodnicy; w wypadku znajomości różnicy ciśnień — pomiar ciśnienia tylko na odlocie chłodnicy
		ciśnienie	MPa	
2	Solanka	wydajność cieplna	W	obliczenie na podstawie pomiaru masowego natężenia przepływu i temperatur; pomiar objętościowego natężenia przepływu i gęstości
		masowe natężenie przepływu	kg/s	
		opory przepływu	kPa	różnica ciśnień na dolocie i odlocie chłodnicy
		temperatura	$^{\circ}\text{C}$	pomiar na dolocie i odlocie chłodnicy
		ciśnienie	MPa	pomiar na odlocie z chłodnicy
3	Powietrze	wydajność cieplna	W	obliczenie na podstawie pomiaru objętościowego natężenia przepływu i temperatur
		objętościowe natężenie przepływu	m ³ /s	wydajności wentylatorów chłodnicy
		opory przepływu	Pa	różnica ciśnień na dolocie i odlocie chłodnicy
		temperatura	$^{\circ}\text{C}$	pomiar na dolocie i odlocie chłodnicy
		wilgotność względna	%	pomiar na dolocie i odlocie chłodnicy

Zgłoszona przez Centrum Techniki Okrętowej
Ustanowiona przez Dyrektora Centrum Techniki Okrętowej dnia 13 sierpnia 1982 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1983 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 17/1982 poz. 34)

2.3. Materiał - wg tabl. 2.

Tablica 2

Lp.	Nazwa części	Materiał	
		cecha materiałowa	półwyrob
1	2	3	4
1	Rury	stop miedzi M2R wg PN-77/H-82120	rura wg PN-77/H-74586.02
		stal R35 wg PN-81/H-84023	rura wg BN-76/0648-62
2	Kolanka	stal R35 wg PN-81/H-84023	rura wg PN-73/H-74240
3	Lamele (żebra)	stal StOS wg PN-72/H-84020	taśma wg PN-76/H-92334
		stop aluminium PA2N wg PN-79/H-88026	taśma wg PN-75/H-92833
4	Denko kolektora	stop miedzi M2R wg PN-77/H-82120	blacha wg PN-77/H-82120
		stal ST35 wg PN-72/H-82120	blacha wg PN-73/H-92131
5	Kołnierze	stal St35 wg PN-72/H-84020	kołnierze gładkie wg BN-81/3731-49, kołnierze z szyjką z rowkiem i z występem wg PN-67/H-74725
6	Obudowa	stal St35, StOS i St3SX wg PN-72/H-84020	blacha wg PN-73/H-92131, blacha wg PN-81/H-92120, blacha ocynkowana (275 μm) powlekana powłoką PCV wg rozdz. 5, taśma wg PN-76/H-92334
7	Materiał spawalniczy	elektroda z atestem PRS wg PN-77/M-69433	
8	Materiał do lutowania	drut z atestem huty LS45K wg PN-80/M-69411	
9	Materiały uszczelniające	Polonit UW10 wg PN-79/M-11022.04	
		guma odporna na obojętne roztwory wodne; temperatura robocza: od -30 °C do +70 °C	płyty gumowe wg BN-73/6616-14.11
10	Pokrycie cynkowe antykorozyjne (tylko na chłodnicach stalowych)	cynk rafinowany wg PN-77/H-82200	
11	Elementy grzejne rurkowe wg BN-77/4980-02		

Dopuszcza się stosowanie innych materiałów i półwyrobów niż podane w tabl. 2, lecz nie pogarszających własności użytkowych chłodnicy. Na żądanie zamawiającego dostawca półwyrobów powinien dołączyć do każdej partii zaświadczenie (atest) stwierdzające wykonanie półwyrobu zgodnie z normami podanymi w zamówieniu.

2.4. Wymiary i masa. Wymiary nietolerowane powinny być wykonane w klasie IT 14 wg PN-78/M-02139.

Wymiary kątowe, których tolerancje nie zostały określone w dokumentacji, powinny być wykonane w 15 klasie dokładności wg PN-77/M-02136.

Odchyłki płaskości powierzchni uszczelniających powinny być wykonane w szeregu 11 wg PN-80/M-02138.

Dopuszczalna odchyłka masy nie powinna przekraczać +5 %.

2.5. Wykonanie. Chłodnice powinny być wykonane zgodnie z dokumentacją konstrukcyjno-technologiczną spełniającą postanowienia wymaganej instytucji klasyfikacyjnej, niniejszej normy i innych norm, które określają wymagania dla jej elementów składowych lub półfabrykatów.

2.6. Powłoki antykorozyjne. Zespoły lamelowe chłodnic stalowych powinny być ocynkowane. Grubość warstwy cynku na zespołach lamelowych stalowych powinna wynosić co najmniej 80 μm.

Przygotowanie powierzchni do malowania należy wykonać zgodnie z PN-70/H-97051.

Jakość przygotowania powierzchni pod malowanie powinna odpowiadać co najmniej 3 stopniowi czystości wg PN-70/H-97050.

Rodzaj powłok malarskich — wg postanowień rozdz. 5.

2.7. Przelotność chłodnicy. Wężownice stalowe przed przyspawaniem kolektorów powinny być przelotowe na całej długości.

2.8. Wytrzymałość i szczelność. Zespoły lamelowe wszystkich chłodnic powinny wytrzymywać ciśnienie równe 1,5 maksymalnego ciśnienia roboczego. Ponadto zespoły lamelowe chłodnic chłodzenia bezpośredniego powinny zachować szczelność przy ciśnieniu równym maksymalnemu ciśnieniu roboczemu w warunkach próby pneumatycznej, a także powinny być nieprzenikliwe dla czynnika chłodniczego o ciśnieniu 0,20 MPa.

2.9. Urządzenia elektryczne. Silniki wentylatorów i elementy grzejne rurkowe chłodnicy powinny być przystosowane do zasilania prądem 3×380 V, 50 Hz lub 3×440 V, 60 Hz, z sieci z nieziemionym punktem zerowym. Automatyka sterująca i zabezpieczająca powinna być przystosowana do zasilania prądem 220 V, 50 Hz i 60 Hz.

Urządzenia elektryczne powinny pracować prawidłowo przy temperaturach i wilgotności powietrza otaczającego, kołysaniach, drganiach i długotrwałych wahaaniach napięcia i częstotliwości jak w 2.1. Silniki wentylatorów powinny spełniać wymagania wg BN-81/3083-31.03. Elektryczny obwód grzejny oraz zaciski i połączenia elektryczne powinny spełniać wymagania wg BN-74/3083-24.00. Oporność obwodu uziemiającego powinna być nie większa niż 0,02 Ω .

2.10. Wyposażenie chłodnic. Chłodnice mogą być wyposażone w armaturę regulującą, odcinającą i automatykę sterującą i zabezpieczającą.

2.11. Konserwacja. Po przeprowadzeniu próby wytrzymałości i szczelności z wynikiem pozytywnym chłodnicę należy dokładnie oczyścić i osuszyć, a następnie napełnić suchym azotem utrzymując ciśnienie 0,18 MPa. Chłodnicę należy szczelnie i trwale zaślepić.

2.12. Cechowanie. Na każdej chłodnicy, w widocznym i łatwo dostępnym miejscu, należy umieścić tabliczkę znamionową, na której powinny być podane w sposób trwały i wyraźny następujące dane:

- a) nazwa i znak producenta,
- b) wyróżnik zgodny z dokumentacją konstrukcyjną,
- c) numer fabryczny,
- d) rok produkcji,
- e) masa netto, kg,
- f) pojemność, dm^3 ,
- g) czynnik chłodniczy,
- h) maksymalne ciśnienie robocze, MPa,
- i) powierzchnia wymiany ciepła, m^2 ,
- j) napięcie i częstotliwość prądu, V, Hz.

3. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

3.1. Pakowanie - wg uzgodnień producenta z odbiorcą.

3.2. Przechowywanie. Chłodnice powietrza przed wysyłką oraz przed zamontowaniem do instalacji powinny być przechowywane w pomieszczeniach krytych, suchych i wolnych od szkodliwych par i gazów. Ponadto należy zabezpieczyć chłodnice przed narażeniem na uszkodzenia mechaniczne.

3.3. Transport. Do transportu chłodnica powinna być opakowana wg 3.1. W czasie transportu chłodnica powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniami.

4. BADANIA

4.1. Program badań

4.1.1. Badania pełne (typu). Badania pełne powinny być przeprowadzone na pierwszej chłodnicy typoszeregu, a także w trakcie wykonywania poszczególnych jej elementów wg tabl. 3.

Dopuszcza się ograniczenie programu prób dla następujących wielkości z typoszeregu w zakresie uzgodnionym między producentem i odbiorcą.

4.1.2. Badanie niepełne (wyrobu) należy przeprowadzać na każdej chłodnicy, a także w trakcie wykonywania poszczególnych jej elementów wg tabl. 3.

Tablica 3

Lp.	Nazwa badania	Rodzaj badania		Wymagania wg	Opis badań wg
		pełne	niepełne		
1	2	3	4	5	6
1	Ogłędziny	+	+	2.3 2.5 2.6 2.9 2.10 2.12	4.2.1
2	Sprawdzenie charakterystyki cieplno-przepływowej lub charakterystyki nominalnej	+	-	2.2	4.2.2
3	Sprawdzenie wymiarów i masy	+	+	2.4	4.2.3
4	Sprawdzenie powłok antykorozyjnych	+	+	2.6	4.2.4
5	Sprawdzenie przelotowości węzownicy	+	+	2.7	4.2.5
6	Sprawdzenie wytrzymałości i szczelności	+	+	2.8	4.2.6
7	Sprawdzenie urządzeń elektrycznych	+	+	2.9	4.2.7

4.2. Opis badań

4.2.1. Ogłędziny należy przeprowadzić gołym okiem. W zakresie tego badania należy sprawdzić:

a) atesty lub protokoły badań materiałów i elementów składowych chłodnicy, atest lub protokół badań stwierdzający przeprowadzenie prób środowiskowych dla silnika wentylatora,

b) kompletność chłodnicy,

c) jakość wykonania,

d) zgodność połączeń elektrycznych ze schematami.

4.2.2. Sprawdzenie charakterystyki cieplno-przepływowej należy wykonać zgodnie z BN-80/3741-05 i BN-76/2550-04.

4.2.3. Sprawdzenie wymiarów i masy należy przeprowadzić warsztatowymi przyrządami i wzornikami.

4.2.4. Sprawdzenie powłok antykorozyjnych. Dla badań pełnych (typu) należy sprawdzić: wygląd powierzchni podłoża i powłoki cynkowej, grubość i przyczepność powłoki cynkowej wg BN-80/3702-03. Dla badań niepełnych (wyrobu) należy sprawdzić wygląd podłoża i powłoki cynkowej wg BN-80/3702-03.

4.2.5. Sprawdzenie przelotowości węzownicy. Należy sprawdzić przelotowość węzownicy:

— dla rur stalowych $22 \times 1,5$ i $25 \times 2,5$ — kulką o średnicy 14 mm,

— dla rur miedzianych sprawdzenie przelotowości nie obowiązuje.

4.2.6. Sprawdzenie wytrzymałości i szczelności. Próby należy przeprowadzić na gotowym zespole lamelowym przed pokryciem powłoką antykorozyjną.

Sprawdzenie wytrzymałości należy wykonać poprzez próbę hydrauliczną o czasie trwania 5 min. Wystąpienie widocznych odkształceń lub uszkodzeń nie jest dopuszczalne.

Sprawdzenie szczelności należy wykonać poprzez próbę pneumatyczną o czasie trwania 5 min.

Próbie należy przeprowadzić po próbie wytrzymałości i osuszeniu zespołu. Wystąpienie nieszczelności nie jest dopuszczalne.

Sprawdzenia nieprzenikania czynnika należy wykonać przy użyciu mieszaniny freonu i azotu po próbie szczelności i osuszeniu zespołu. Wszystkie złącza należy poddać dokładnemu badaniu za pomocą przyrządu do wykrywania freonu.

Wystąpienie przenikania nie jest dopuszczalne.

4.2.7. Sprawdzenie urządzeń elektrycznych. Dla gotowej chłodnicy należy:

- a) sprawdzić działanie wentylatora,
- b) sprawdzić działanie obwodu grzejnego,
- c) sprawdzić prąd upływowy i wytrzymałość elementów grzejnych w stanie zimnym i nagrzanym.
- d) sprawdzić oporność obwodu uziemiającego,
- e) sprawdzić działanie automatyki.

4.3. Ocena wyników badań. Wykonanie chłodnicy należy uznać za zgodne z wymaganiami niniejszej normy, jeżeli wynik wszystkich badań wg 4.1 jest dodatni.

W przypadku stwierdzenia niezgodności wymiarów, przekroczenia dopuszczalnych norm odchyłek kształtu lub położenia, badany element może być poprawiony. W przypadku ujemnych wyników prób: przelotowości, wytrzymałości, szczelności i nie przenikania czynnika chłodniczego należy ustalić i usunąć przyczynę, a próby powtórzyć.

W przypadku niewłaściwych materiałów lub powłoki cynkowej zespołu lamelowego należy uznać, że chłodnica nie odpowiada wymaganiom normy.

W przypadku niewłaściwie położonej powłoki malarskiej powłokę tę należy poprawić.

W przypadku ujemnych wyników badań obwodu elektrycznego należy ustalić i usunąć przyczynę, a próbę powtórzyć.

W przypadku ujemnego wyniku powtórnych prób chłodnicę należy uznać za niezgodną z wymaganiami normy.

4.4. Zaświadczenie o wynikach badań. Do każdej chłodnicy należy dołączyć świadectwo kontroli jakości lub instytucji klasyfikacyjnej wskazanej przez zamawiającego.

5. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

Do czasu ustanowienia odpowiednich Polskich Norm lub norm branżowych blachę ocynkowaną powlekaną PCV należy stosować wg normy zakładowej ZN-76/0642-21 wydanej przez Hutę „Florian” Świętochłowice, a do wykonania powłok malarskich należy stosować zestawy wg dok. A1-1977 „Zbiór Kart Zunifikowanych Zestawów Malarskich” wydanego przez Centrum Techniki Okrętowej, Branżowy Ośrodek Normalizacyjny — Gdańsk ul. Wały Piastowskie 1.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Centrum Techniki Okrętowej, Gdańsk.

2. Normy związane

- PN-68/H-04650 Klasyfikacja klimatów. Rodzaje wykonania wyrobów technicznych
- PN-70/H-97050 Ochrona przed korozją. Wzorce jakości przygotowania powierzchni stali do malowania
- PN-70/H-97051 Ochrona przed korozją. Przygotowanie powierzchni stali, staliwa i żeliwa do malowania. Ogólne wytyczne
- PN-77/M-02136 Układ tolerancji kątów
- PN-80/M-02138 Tolerancje kształtu i położenia. Wartości
- PN-78/M-02139 Odchyłki wymiarów nietolerowanych
- BN-76/2550-04 Przemysłowe urządzenia chłodnicze. Oziębiacze powietrza. Metody pomiarów

BN-74/3083-24.00 Urządzenia grzejne kuchenne elektryczne okrętowe. Ogólne wymagania i badania

BN-81/3083-31.03 Maszyny elektryczne wirujące okrętowe. Silniki indukcyjne trójfazowe ogólnego zastosowania. Wymagania i badania

BN-80/3702-03 Połwoki cynkowe zanurzeniowe na wyrobach dla okrętownictwa.

BN-80/3741-05 Okrętowe chłodnice powietrza. Określanie wydajności cieplnej

Pozostałe normy związane podano w tabl. 2.

3. Symbol wg SWW — 1057-7.

4. Zgodność z przepisami PRS. Norma jest zgodna z przepisami Polskiego Rejestru Statków. Uzgodniono dnia 30 czerwca 1982 r.

5. Autorzy projektu normy — mgr inż. Konrad Kalinowski, mgr inż. Jadwiga Cybulska — Centrum Techniki Okrętowej, Gdańsk.